

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Eesti toidukaupade positsioon siseturul 2019. aastal

Tallinn
Detsember 2019

Tellija: Maaeluministeerium

Projektgrupi koosseis: Vilja Vähi, Kelly Tänav, Albert Hansa, Viivika Savina, Ingrid Niklus, Mati Reiman, Marje Josing

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

Tel 668 1242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palun viidata allikale.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Metoodika.....	5
Tulemused.....	8
Tabelid ja joonised.....	11
1. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment, jaehinnad ja osakaal käibes ..	11
2. Kaupluste omamärgitoodete, kodumaiste ja imporditud toidukaupade ja jookide hinnavõrdlus.....	16
3. Mahetoidukaupade ja -jookide sortiment, hinnavõrdlus tavatoodetega ..	17

Sissejuhatus

Siseturg on Eesti toiduainetööstusele olnud läbi aegade peamine müügikoht. Ostueelistuste uuringud on näidanud, et Eesti tarbija eelistab küll kodumaist toitu (2018. aastal läbi viidud uuringus „Eesti elanike toidukaupade ostueelistused ja hoiakud“ väitis nii kaks kolmandikku tarbijatest), kuid olenevalt tootegrupist tuleb tootjatel vähem või rohkem konkureerida ka importtoodanguga. Tarbija eelistusi korrigeerib alati tugevalt tegelikult pakutav sortiment ja hind ning konkreetne ostuotsus sünnib sageli alles kaupluses.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli välja selgitada Eesti toidukaupade positsioon siseturul, nii kauplustes pakutavate toodete sortimendis kui ka osakaaluna kaupluste käibes. Uuriti ka kodumaiste ja importkaupade hinnatasemete erinevust. Uuringu tulemusi võrreldi 2018 ja 2017. aastaga, mis võimaldab hinnata Eesti toodangu konkurentsipositsiooni muutumist.

Kaubaketid on aina aktiivsemalt pakkumas nn omamärgitooteid, mis konkureerivad analoogsete bränditoodetega peamiselt hinna alusel. Antud töös on kogutud infot ja analüüsitud, kuidas erineb kaubanduse omamärgitoodete jaehind sarnaste bränditoodete hinnast.

Uuringu kolmandas osas selgitati välja kodumaiste mahetoidukaupade- ja jookide sortimendi laius ning jaemüügi käive ja võrreldi mahetoidukaupade ja tavatoodete hindasid.

Metoodika

Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment, jaehinnad ja osakaal käibes

Kaupluste sortimendivaatlus viidi läbi nelja suurema toidukaupluste keti (Coop, Maxima, Selver, Rimi) suuremates kauplustes 2019. aasta septembri jooksul. Antud vaatluse alla kuulusid ainult tavatooted (mitte mahetooted). Sortimendiuuringus fikseeriti kodumaiste ja imporditud toodete sortimendi laius, toodete hinnad ja pakendi suurus. Keskmise sortimendi ja keskmiste hindade arvutamisel arvestati kauplusekettide osakaalusid jaemüügi käibes.

Tulemuste võrdlemiseks 2018 ja 2017. aastaga kasutati Konjunktuuriinstituudi poolt samades kauplustes tehtud sarnase uuringu andmeid.

2019. aasta septembris läbiviidud tavatoidukaupade sortimendi laiuse uuringu objektiks oli 24 kauba-gruppi: piim, juust (laagerdatud poolköva), määrejuust, jogurt, või, kohupiim, jäätis (0,4-1-liitrisel topsis ja karbis), toiduõli, veiseliha (jahutatud, maitsestatamata), sealiha (jahutatud, maitsestatamata), linnuliha (jahutatud, maitsestatamata), lihakonservid, keeduvorstid ja viinerid, suitsuvorstid, suitsuliha, leib, nisujahu, küpsised, õlu, viin, mahlad ja nektarid, kaerahelbed, konservkurk, värske kala.

Lisaks fikseeriti igas kaupluses kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade hinnad järgmisi põhimõtteid järgides:

1. piim – 1-liitrisel kile- ja purepakendis 2,5% ja 3,5% maitsestatamata lehmapiim
2. juust – maitsestatamata Edam, Gouda, Tilsit, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
3. määrejuust – karpides määre- ja toorjuustud
4. jogurt – 125-500 g (mets)maasikajogurtid
5. või – vähemalt 82% rasvasusega maitsestatamata või
6. kohupiim – 200-250 g pakid, 300-500 g torud
7. vanilj jäätis 0,8-1-liitrisel pakendis, 1 liitri hind
8. toiduõli – 1-liitrisel kuumpressitud rapsiõlid
9. veiseliha – jahutatud, maitsestatamata guljašš, strogonov
10. sealiha – jahutatud, maitsestatamata kaelakarbonaad, kondita praetükk
11. linnuliha – jahutatud, maitsestatamata broilerikintsud
12. lihakonservid – koduloomadest ja -lindudest, v.a pasteetid
13. keeduvorstid ja viinerid – kõik, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
14. suitsuvorstid – kõik täis-, pool- ja toorsuitsuvorstid, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
15. suitsuliha – kõik, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
16. leib – kõik, v.a tasku-, tera- ja koorikleivad ja käsitööleivad
17. nisujahu – kõik, v.a käsitööjahud ja täisterajahud
18. küpsised – enamlevinud kõvad ilma täidise ja katteta pakiküpsised

19. õlu – 0,33-0,5-liitrised plekkpurgid, ka alkoholita
20. viin – alkoholisisaldusega 35-45%, 0,7-1-liitrised pudelid
21. mahlad ja nektarid – 1-liitrised õunamahlad
22. kaerahelbed – maitsestatamata tavalised, röstitud ja kiirkaerahelbed
23. konservkurk – terved lisanditeta marineeritud kurgid kuni 1-liitristes klaaspurkides
24. värske kala – forell (või forellifilee)

Kaupluste omamärgitoodete, kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade ja -jookide hinnavõrdlus

Hinnavõrdlus viidi läbi nelja suurema toidukaupluste keti (Coop, Maxima, Selver, Rimi) kauplustes. Kodumaiste ja imporditud toidukaupade ja jookide hinnavõrdlusele kaasati kuni 5 madalama kilo- või liitrihinnaga (munadel 10 tk) toodet. Kusjuures ühes tootegrupis võeti võimalusel võrdlusele sama arv kodumaiseid ja imporditud tooteid. Keskmiste hindade arvestamisel võeti arvesse kauplusekettide osakaalud müügikäibes.

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide sortiment, hinnavõrdlus tavatoodetega ja müügikäive

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide sortimendivaatlused viidi läbi 2019. aasta septembri esimesel nädalal Tallinna kuues toidukaupluses (Selver, Rimi sh Talu Toidab ala, Stockmann, Ökosahver, Mahemarket ja Biomarket). Vaatluse käigus registreeriti kodumaise mahetoote nimetus, tootja, pakendi suurus ja hind. Eraldi tootenimetusena fikseeriti kõik kohalikud mahetooted, mille nimetus, tootja või pakendi suurus oli erinev. Maitse- ja ravimtaimede sortimenti vaadati lisaks neljas apteegis (Apotheka, Südameapteek, Benu Apteek ja Euroapteek). Sortimendi nimekirja liideti 2019. aastal Ökosahvris müügil olnud hooajalised mahetooted (värsked puuviljad, köögiviljad, marjad jms). Mahetoodete jaehindadega võrdlemiseks koguti võimalikult sarnaste tavatoodete hinnad Tallinna kolmest suurest ketikauplusest (Selver, Prisma ja Rimi) ning eelnevalt nimetatud apteekidest. Tavatoodete hulgast valiti võrdluseks Eesti tootjate tooted, mis omadustelt ja pakendi suuruselt on mahetoodetele kõige sarnasemad. Mahetoodetega võrdluses olevate tavatoodete hinnad võivad seetõttu olla erinevad teistest EKI poolt kogutud ja avaldatud jaehindadest.

Mahetoodete müügikäibe välja selgitamiseks viis EKI 2019. aasta oktoobris ja novembris läbi suuremate mahetootjate ja -käitlejate küsitluse. Andmeid avaldasid 166 tootjat/käitlejat ja nendest lähtuvalt arvutas EKI välja tootjate ja käitlejate mahetoodete müügikäibe (müük kauplustele, otsemüük ja müük valdavalt jaekauplusi varustavatele vahendajatele). Mõned ettevõtted ei olnud nõus küsitlusele vastama, tuues põhjuseks ajapuuduse ja juba piisavalt suure andmete esitamise kohustuse ning põhimõtte, et küsitlustele ei vastata.

Mahetoidukaupade ja -jookide müügikäibe väljaarvutamiseks lisati tootjalt/käitlejalt saadud andmetele jaekaubanduslikuks juurdehindluseks Statistikaameti poolt avaldatud 2018. aasta kvartalite keskmine kaubanduslik juurdehindlus toidukaupade, jookide ja tubakatoodete jaemüügiga tegelevates spetsialiseeritud kauplustes (2018. aasta kvartalite keskmine juurdehindlus 32,83%). Mahetoidukaupade ja -jookide müügikäivet võrreldi Statistikaameti 2018. aasta toiduainete jaemüügi andmetega spetsialiseerimata kauplustes.

Tulemused

Sortiment

Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt 2019. aasta septembris läbiviidud sortimendi- ja hinnavaatluse käigus kaardistatud tootegruppides oli kodumaiste tavatoodete osakaal sortimendis kokku 56% (2018. aastal 59%). Suurim kodumaiste toodete osakaal sortimendis oli vaatluse all olnud kauplusekettidest Selveris 63% (2018. aastal 66%). Järgnesid Coop 56% (2018. aastal 61%) ja Maxima ning Rimi 52% (2018. aastal 53%).

Kodumaiste toodete osakaal sortimendis oli suurim keeduvorstide ja viinerite (94%), leiva (92%) ning piima (89%) tootegrupi sortimendis. Importkauba osakaal sortimendis oli suurim toiduõli (95%), kaerahelveste (87%) ja küpsiste (82%) tootegrupis ning nendes gruppides importtoodete osakaal olid aasta võrdluses kasvanud. Imporditud toiduõli sortimendi kasv oli tõenäoliselt tingitud oliiviõlide suurenenud tarbimisest. Samas Eesti toiduõli sortiment jätkas langustrendis (joonis 1.1).

2019. aastal oli kodumaiste toodete valik ülekaalus 24 kaubagrupist 15-s (2018. aastal 17-s kaubagrupis).

2019. aastal suurenes (2018. aastaga võrreldes) kohalike toodete sortiment 24-st tootegrupist 8-s (juust, määردهjuust, veiseliha, lihakonservid, keeduvorstid-viinerid, leib, nisujahu ja viin). Importtoodete sortiment suurenes 14-s tootegrupis (juust, jogurt, kohupiim, jäätis, toiduõli, sealih, nisujahu, lihakonservid, suitsuliha, küpsised, õlu, viin, kaerahelbed, konservkurk). Kolme viimase aasta võrdluses on kiiresti kasvanud imporditud juustu, kohupiima ja jäätise sortiment.

Kõige laiem oli 2019. aastal õlle sortiment, mida oli keskmiselt 249 nimetust kaupluse kohta (122 kodumaist ja 127 imporditud) (tabel 1.1). Küpsiseid oli pakkumises 176 nimetust (31 kodumaist ja 145 imporditud), juustu 135 nimetust (79 kodumaist ja 56 imporditud), viina 135 (54 kodumaist ja 81 imporditud), suitsuliha 125 (106 kodumaist ja 19 imporditud). Kodumaiste küpsiste sortiment oli kõige laiem Coopis ja kõige kitsam Maximas, samas Maxima kauplustes oli kõige laiem imporditud küpsiste sortiment. Kõikides vaatluse all olevates kaubanduskettides (v. a Maxima) langes mõnevõrra kodumaise suitsuliha sortiment (eelmise aastaga võrreldes).

Juhtpositsioonil sortimendi kasvus oli juust, kus valik kaupluses kasvas 2019. aastal võrreldes eelmise aastaga 19 kohaliku ja 22 imporditud juustusordi võrra. Sortimendi laienemisele aitas kaasa laktoosivabade juustude üha kasvav populaarsus. Kodumaise määردهjuustu sortiment suurenes 7, leiva 5, lihakonservide 4, keeduvorstide ja veiseliha 2 ja nisujahu valik ühe toote võrra keskmiselt kaupluse kohta. Importtoodetest suurim kasv sortimendis oli juustul (+22 toodet), järgnesid jäätis (17), õlu (15), viin (14) ja küpsised 13 toote võrra keskmiselt kaupluse kohta.

Kodumaise jogurti valik vähenes aastaga 16 toote, küpsiste ja kohupiima valik 9, konservkurkide valiki 6, sealih, suitsuliha ja õlle 4, jäätise, linnuliha ja mahla 3 valik 1 toote võrra keskmiselt kaupluse kohta. Importtoodetest vähenes sortiment enim mahla osas (-25 toodet keskmiselt kaupluse kohta).

Hinnad

24-st vaatluse all olnud kaubagrupist olid kodumaised tooted odavamad 12-s kaubagrupis (sama 2018. aastal). Importtooted olid odavamad 10-s kaubagrupis (jäätis, sealih, linnuliha, lihakonservid, keeduvorstid ja viinerid, suitsuvorstid, küpsised, kaerahelbed, konservkurgid ja kala) (tabel 1.2). 2018. aastal olid importtooted odavamad 8-s kaubagrupis.

Kaupluste **omamärgitooded** on enamasti odavamad kui analoogsed kodumaiste tootjate kaubamärgiga kaubad. Kõige suurem oli kaupluste omamärgitoodete ja kodumaise tootja kaubamärgi toodete hinnavahe kaerahelveste, koorejätise ja joogivee puhul (tabel 2.1).

Osakaal käibes

19 -s kaubagrupis andis kodumaine kaup üle 50% käibest ja 7 tootegrupis üle 80% käibest. Kodumaine kaup on käibes valdav (üle 90%) vorstide, suitsuliha, piima ja leiva tootegrupis. (tabel 1.3; joonis 1.2)

2019. aastal paranes Eesti toidukauba positsioon võrreldes 2018. aastaga (jaekettide hinnangul) 14 tootegrupi käibes: piim, suitsuvorstid, suitsuliha, leib, või, lihakonservid, jogurt, veiseliha, sealih, jäätis, juust, konservkurg, mahl ja küpsised (joonis 1.2). Eesti toodetest kasvatas käibes osakaalu kõige enam veiseliha ja või (9 protsendipunkti) ning sealih ja lihakonservid (6 protsendipunkti). Vähenes kodumaise kauba osakaal käibes kõige enam nisujahu, toiduõli, õlle, linnuliha ja kaerahelveste grupis.

Viimase kolme aasta lõikes on käibes osakaalu kasvanud Eesti piim, juust, või, veiseliha, sealih, lihakonservid, suitsuliha, leiba, küpsiste ja mahla osakaal, samas kui Eesti viina ja kala osakaal käibes on languses. Vaatamata sortimendi vähenemisele (näiteks jogurti, jäätise, sealih ja konservkurgi osas) eelistab käibe andmete põhjal Eesti tarbija endiselt eestimaist (tabel 1.3). Värske kala müügikäibes on imporditu osakaal kasvanud.

Imporditud viina osakaal käibes on suurendanud odavamate viinasortide import Ukrainast ja Valgevenest.

Suurim kohaliku toidukauba osatähtsus jaekettide käibes oli ostujuhtide esitatud andmeil Coopis, järgnesid Selver, Maxima ja Rimi.

Mahetooded

Kodumaiste mahetoodete sortimendis oli 2019. aasta vaatluse ajal 1779 toodet (2018.a 1695; tabel 3.1). Kogusortiment laienes 2019. aastal võrdluses 2018. aastaga 84 toote ehk 5% võrra. Sortimendi hulka on loetud ka Ökosahvris vaatlusevälisel ajal müügil olnud hooajalised tooted (värsked marjad, puu- ja juurviljad ning neist valmistatud tooted). Sortiment kasvas 2019. aastal kõigis suuremates tootegruppides, kuid märksa vähem kui eelmisel aastal. Väiksemates alagruppides langes sortiment kartulite ja pagaritoodete osas. Töödeldud puuviljade ja marjade sortimendi suurus aastaga ei muutunud.

Suurima osakaalu kogusortimendist moodustavad endiselt tera- ja kaunvilja ning õlitooded (19%), millele järgnevad kartuli, köögivilja ja neist valmistatud toodete ning maitse-, ravimtaimede ja teede tootegrupid (osakaaluga kogusortimendist 14%). Enamike tootegruppide osakaal sortimendis aastaga ei muutunud. Ühe protsendipunkti võrra langes puuviljade, marjade ja neist toodete, piimatoodete ning liha ja lihatoodete osakaal kogusortimendis (osakaal vastavalt 13%, 8% ja 7%) ning sama palju kasvas muude toidukaupade, beebitoidude ja alkoholi osakaal kogusortimendis (osakaal vastavalt 7%, 2% ja 2%). Väikseim osakaal oli munadel, mis moodustasid kogusortimendist 0,7%.

Suurim sortimendi kasv oli muude toodete grupis, kuhu lisandus aastatagusega võrreldes 19 tootenimetust. Muude toodete hulgas on peamiselt erinevad joogid: puumahlad (mahlad lisanditega ja ilma, siirupid), teeseenejoogid (*kombuchad*) ja jääteed. Sortimendi kasvult järgnes maiustuste tootegrupp, kuhu lisandus aastaga 12 tootenimetust. Suurema osa maiustuste tootegrupist moodustavad šokolaa-ditooted, sel aastal lisandusid erinevad marmelaadid.

8 tootenimetust lisandus tera-, kaunvilja ja õlitoodete tootegrupi (peamiselt teravilja- ja jahutooded), beebitoitute tootegrupp (olemasolevad tootjad laiendasid sortimenti), kartuli ja köögivilja tootegrupi (lisandusid mitmed töötlemata köögiviljad). Lisaks on maheköögiviljade hulgas tooteid, mida kodu-maiste tavatoodete hulgast leiab harva või üldse mitte – värvilised porgandid, peedid, nn beebijuurvil-jad, võrsed, idud, erilised sordid (erinevad kapsa- ja kõrvitsasordid). Alkoholi tootegrupi lisandus 7 tootenimetust, peamiselt lahjad alkohoolsed joogid. Ülejäänud tootegruppidesse lisandus tootenimetusi 5 ja vähem. 2 tootenimetuse võrra vähenesid kartuli ning pagari- ja kondiitritoodete tootegrupid.

Mahetoodete sortiment on pidevas muutumises. Mitmeid tooteid valmistatakse vaid lühiajaliselt vastavalt toorme kättesaadavusele (väiksemad tootjad ei osta toorainet kokku, vaid kasutavad ainult enda toorainet) ja hooajalisele nõudlusele (piparkoogid, vastlakuklid, toorsalatid, spetsiifiliste lisanditega tooted vms). Pidevalt töötatakse välja uusi maitseid ja tooteid, et teistest eristuda. Lisaks toimub sortimendis palju muutusi seoses tootjate ja toodete vahetumisega tootegrupisiselt ilma et see tootegrupi lõplikus sortimendi suuruses kajastuks. Aasta aastalt muutub kaupluste mahetoodete valik mitmekesisemaks, kuid igapäevaselt tarbitavaid toidukaupu jõuab paraku tavapoe lettidele endiselt vähe ning värskete mahe kartulite, köögi- ja puuviljade hooaeg on lühike.

Mahetoodete sortimendivaatlus toimub septembri esimesel nädalal ja seetõttu võib kauplustes aasta jooksul müügil olla rohkem erinevaid mahetooted. Suurimat valikut mahetoidukaupu ja -jooke pakkus 2019. aastal Ökosahver, milles oli müügil vähemalt 1120 kodumaist mahetoodet. Sortimendi osas järgnesid Talu Toidab ja Rimi hüpermarket ala kokku vähemalt 590, Biomarket 330, Selver 200 ja Mahe-market 190 ning Stockmann 150 kodumaise mahetootega. Apteekidest oli enim kodumaiseid maitse- ja ravimtaimi ning teesid müügil Apothekas ja Euroapteegis (vastavalt 40 ja 30 tootenimetust), järgnesid Südameapteek ja Benu Apteek 10 tootenimetusega. Üldiselt muutub apteekides maitse- ja ravimtaimede ning teede sortiment vähe. Suurima sortimendi kasv oli 2019. aastal võrreldes 2018. aastaga Apothekas, kus sortiment kasvas veidi enam kui 2 korda, peamiselt seoses teise ravimtaimede ja -teede tootja toodangu lisandumisega.

2019. aasta septembris läbi viidud kodumaiste mahe- ja tavatoodete hinnavõrdlusest lähtuvalt on mahetooted kauplustes müügil kõrgema hinnaga kui analoogsed tavatooted (tabel 3.2). Erandiks on taimeteed, piimatooted ning liha ja lihatooted, kus mahetooted on sageli odavamad kui tavatooted või oluliselt väiksema hinnaerinevusega kui teised mahe- ja tavatooted. Kõige suurem on mahe- ja tavatootete hinnaerinevus köögiviljal ning see on aastataguse ajaga võrreldes suurenenud. Mahepeet maksis 2019. aasta septembris pea 8 korda rohkem kui tavapeet, mahepeakapsas 6 ja lahtine maheporgand 3 ning mahekaalikas 3 korda rohkem kui vastav tavatoode.

2019. aastal võrreldes 2018. aastaga kallinesid nii mahe- kui ka tavatoodetest enim köögiviljad (tabel 3.3). Keskmine hind tõusis 2019. aastal mahepeakapsal 57% (tavapeakapsal 78%), mahepeedil 51% (tavapeedil 34%), lahtisel ja pakitud maheporgandil vastavalt 32% ja 31% (lahtisel ja pakitud

tavaporgandil vastavalt 17% ja 1%), lahtisel mahekartulil 29% (lahtisel tavakartulil 8%) ja mahekaalikal 28% (tavakaalikal 14%). Lisaks on aastatagusega võrreldes kallinenud nii mahe- kui ka tavarukkijahu (vastavalt 22% ja 9%), mis on kaasa toonud ka leiva hinnatõusu. Maheleiva hind tõusis 2019. aastal 2% ja tavaleival 7% (tava käsitöö leival 10%). Hinnad langesid aastavõrdluses kõige rohkem tavatoodetel, mahetoodetest langes hind enim maheküüslaugul -22% (tavaküüslauk kallines 7%) ja maheodrajahul -14% (tavaodrajahul 15%) ning mahemeel -8% (tavameel -8%). Maheliha ja -lihatoodete hinnad aastaga valdavalt langesid, vastavate tavatoodete hinnad pigem tõusid.

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide müügi käive oli 2018. aastal mahetootjate ja -käitlejate küsitluse tulemuste põhjal 16,4 miljonit eurot (koos otsemüügiga), mida on ligi 6 miljonit ehk 56% enam kui 2017. aastal. Eksperthinnangule tuginedes moodustab kodumaise mahetoodangu jaekäive kogu mahetoodangu jaekäibest ca 30%. Kogu mahetoidukaupade jaeturumaht on EKI arvutuste kohaselt vähemalt 54,6 miljonit, mis on 31% enam kui 2017. aastal, mil see oli 41,8 miljonit.

Statistikaameti andmetel oli 2018. aasta toiduainete jaemüük spetsialiseerimata kauplustes ilma alkoholsete jookide ja tubakata 1,6 miljardit eurot.

2018. aastal moodustas kogu mahetoidukaupade jaeturumaht toidukaupade jaeturumahust 3,4% (2017. aastal 2,7%). Kodumaiste mahetoodete osa oli toidukaupade jaemüügist EKI andmetel 1% (koos otsemüügiga).

Tabelid ja joonised

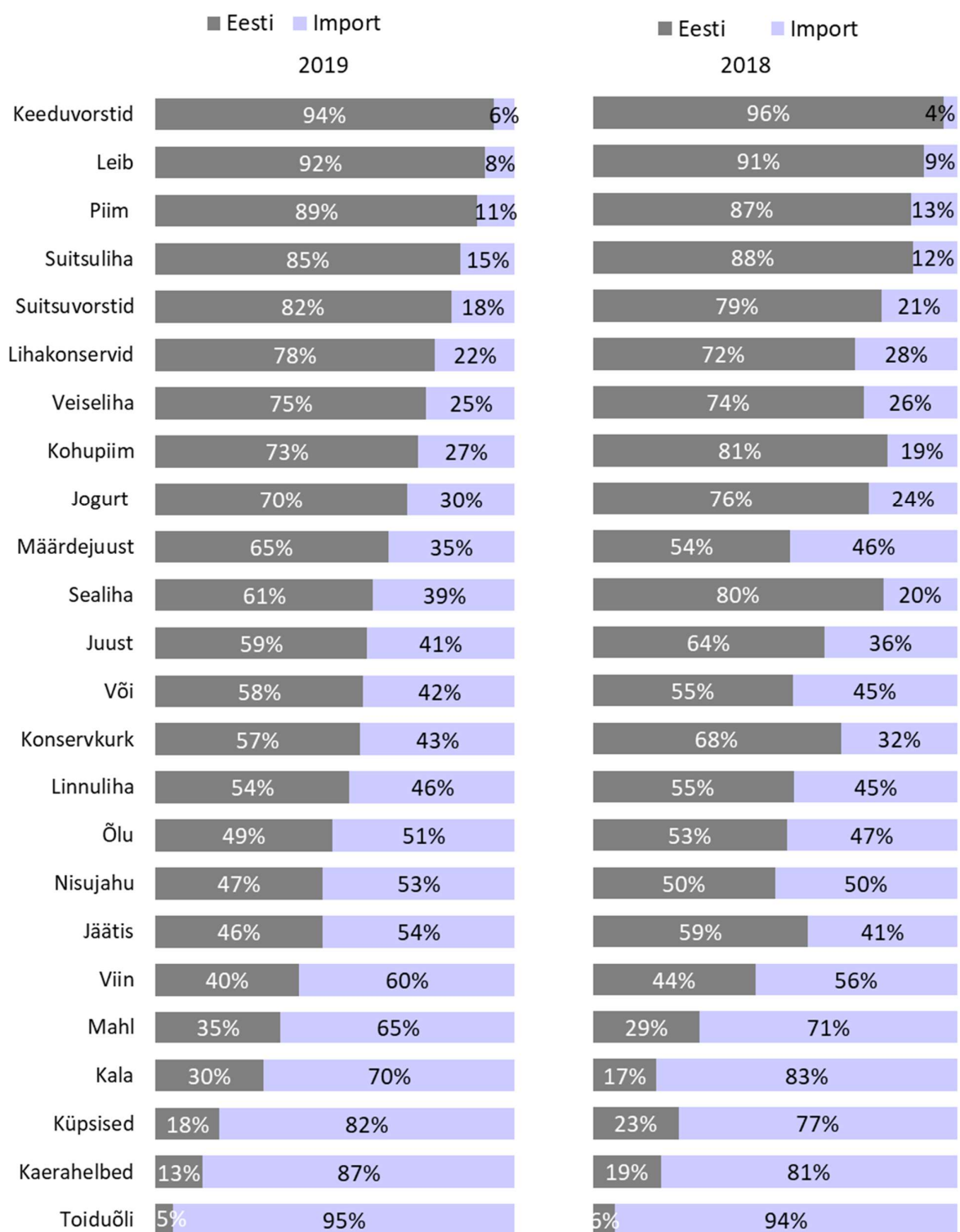
1. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment, jaehinnad ja osakaal käibes

Tabel 1.1. Kodumaiste ja importkaupade sortimendi laius (nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

Kaubagrupp	2019		2018		2017	
	Eesti kaup	Import	Eesti kaup	Import	Eesti kaup	Import
Piim	17	2	17	2	15	2
Juust	79	56	60	34	58	25
Määrdejuust	35	19	28	24	27	19
Jogurt	78	33	94	30	80	42
Või	9	7	9	7	5	5
Kohupiim	73	28	82	19	73	10
Jäätis	39	46	42	29	38	24
Toiduõli	3	67	4	63	10	66
Veiseliha	20	7	18	9	14	2
Sealiha	15	10	20	8	12	3
Linnuliha	12	10	15	12	13	9
Lihakonservid	21	8	17	7	17	12
Keeduvorstid, viinerid	63	4	61	5	60	7
Suitsuvorstid	72	15	73	20	69	19
Suitsuliha	106	19	110	15	100	19
Leib	73	7	68	7	63	7
Nisujahu	6	7	5	5	7	5
Küpsised	31	145	40	132	25	92
Õlu	122	127	126	112	97	100
Viin	54	81	53	67	37	68
Mahlad, nektarid	36	69	39	94	27	76
Kaerahelbed	2	13	3	11	2	12
Konservkurk	16	12	22	10	20	11
Värske kala	3	7	3	10	3	11

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 1.1. Kodumaise kauba osatähtsus sortimendis (% nimetuste arvust)

Tabel 1.2. Kodumaiste ja importkaupade keskmised hinnad (€/kg)

	2019	2019	2018	2018	2017	2017
	Eesti	Import	Eesti	Import	Eesti	Import
	kaup		kaup		kaup	
Piim (2,5%-3,5% 1-l kile- ja purepakk)	0.74		0.76		0.76	
Juust (Edam, Gouda, Tilsit)	9.31	14.99	8.91	12.45	8.77	14.60
Määrdejuust (karpides)	7.85	11.50	7.91	12.00	7.79	10.43
Jogurt (125-500 g maasikajogurt)	3.50	3.58	3.62	4.23	3.51	3.70
Või (vähemalt 82% maitsestatamata või)	10.30	13.85	10.83	12.64	11.22	11.11
Kohupiim (200-500 g pakid ja torud)	3.74	4.86	3.74		3.56	
Jäätis (vaniljējäätis 0,8-1 liitrisel pakis € l)	3.09	2.11	3.52	2.95	3.12	2.75
Toiduõli (1-L kuumpressitud rapsiõli)	1.89	2.07	1.94	1.89	1.82	2.07
Veiseliha (guljašš, strogonov)	11.81		11.06		10.75	
Sealiha (kaelakarbonaad, praetükk)	6.93	6.42	6.94	5.35	6.11	4.77
Linnuliha (broileri kintsud)	2.91	2.85	2.99	2.85	3.35	3.21
Lihakonservid (kodulooma ja –linnu)	9.04	5.95	7.23	8.02	8.20	9.18
Keeduvorstid, viinerid	5.24	4.22	5.17	3.87	4.98	4.74
Suitsuvorstid	11.41	11.15	11.24	15.63	10.25	15.55
Suitsuliha	9.05	12.46	9.00	15.34	8.75	9.65
Leib (v.a tasku-, tera- ja koorikleib)	2.06	2.15	1.87	2.17	1.84	1.84
Nisujahu (v.a käsitöö- ja täisterajahu)	0.66	0.84	0.77	0.86	0.77	0.90
Küpsised (ilma täidiseta pakiküpsised)	5.11	4.03		4.63		4.28
Õlu (0,33-0,5 L plekkpurgid) €/l	2.83	3.25	2.83	3.46	2.73	3.21
Viin (35-45% 0,7-1 L pudelid) €/l	21.41	29.14	25.90	35.04	24.51	33.42
Mahlad, nektarid (1 L õunamahlad) €/l	1.09	2.03	1.18	2.21	0.97	1.78
Kaerahelbed	2.06	1.59	1.70	1.43	1.74	1.52
Konservkurk (1 L klaaspurgis terve kurk)	3.01	2.45	2.82	2.40	2.64	2.60
Värsked kala (forell või forellifilee)	10.99	8.49	14.99	11.57	11.99	10.97

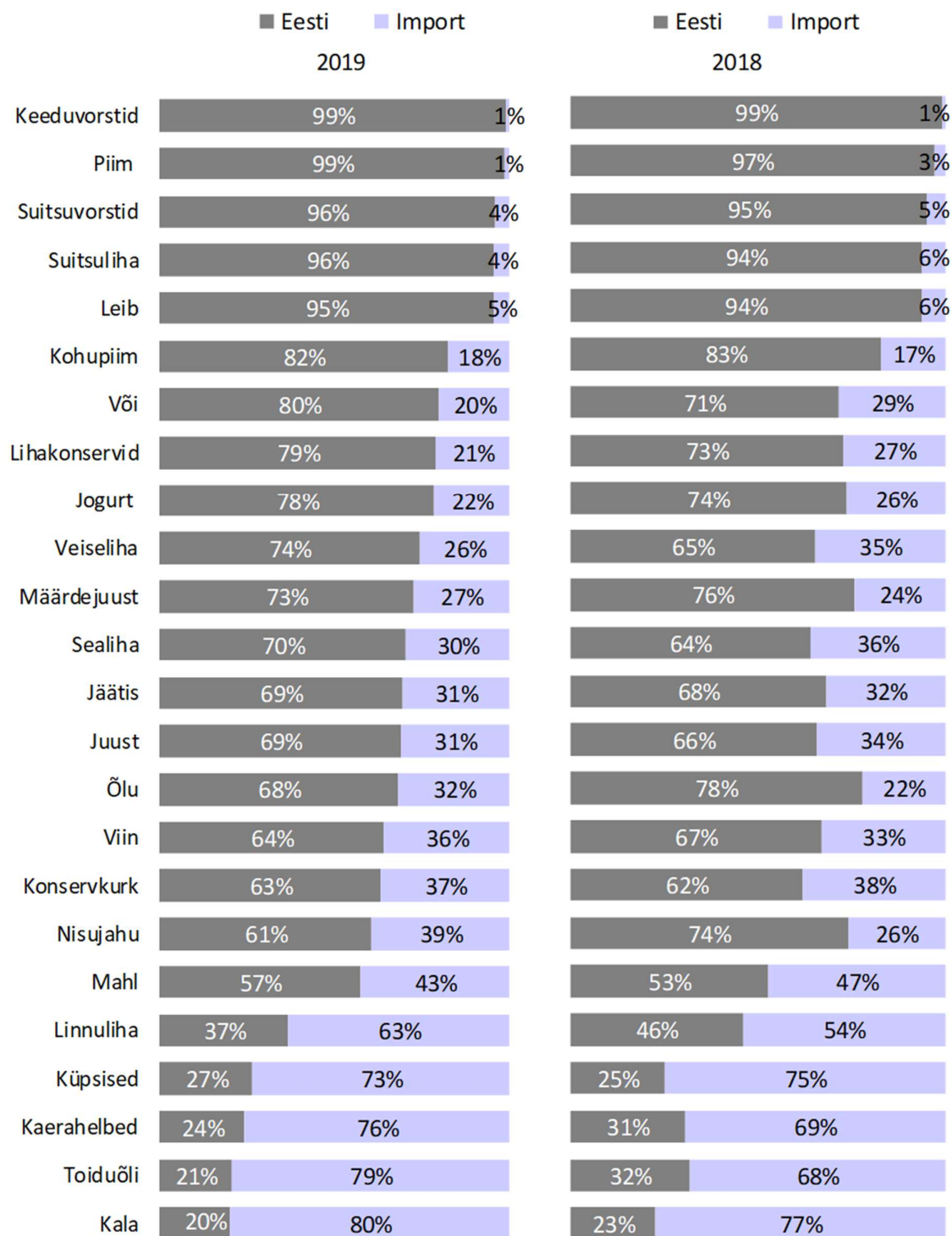
Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Tabel 1.3. Kodumaiste ja importkaupade osakaal tootegrupi käibes %

	2019 Eesti kaup	2019 Import	2018 Eesti kaup	2018 Import	2017 Eesti kaup	2017 Import
Piim	99	1	97	3	96	4
Juust	69	31	66	34	56	44
Määrdejuust	73	27	76	24	73	27
Jogurt	78	22	74	26	74	26
Või	80	20	71	29	68	32
Kohupiim	82	18	83	17	83	17
Jäätis	69	31	68	32	68	32
Toiduõli	21	79	32	68	25	75
Veiseliha	74	26	65	35	64	36
Sealiha	70	30	64	36	62	38
Linnuliha	37	63	46	54	45	55
Lihakonservid	79	21	73	27	69	31
Keeduvorstid, viinerid	99	1	99	1	99	1
Suitsuvorstid	96	4	95	5	96	4
Suitsuliha	96	4	94	6	93	7
Leib	95	5	94	6	90	10
Nisujahu	61	39	74	26	74	26
Küpsised	27	73	25	75	22	78
Õlu	68	32	78	22	78	22
Viin	64	36	67	33	70	30
Mahlad, nektarid	57	43	53	47	49	51
Kaerahelbed	24	76	31	69	28	72
Konservkurk	63	37	62	38	62	38
Värske kala	20	80	23	77	25	75

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 1.2. Kodumaise kauba osatähtsus käibes

2. Kaupluste omamärgitoodete, kodumaiste ja imporditud toidukaupade ja jookide hinnavõrdlus

Tabel 2.1. Eesti, imporditud ja kaupluste omamärgitoodete jaehinnad kauplustes (€/kg)

	Toote päritolu			Eesti toote hinnaindeks, kui kaupluste oma- märgitoodete=100
	Eesti toode	Import- toode	Kaupluste omamärgi- toode	
Või (maitsestatamata)	10.30	12.41	8.29	124.3
Maasikajogurt (1 kg pure)	1.64	-	1.79	91.6
Maasika joogijogurt (1 kg kile)	1.34	0.88	1.02	131.9
Sulatatud juust karbis (maitsestatamata)	6.45	9.22	6.13	105.3
Koorejäätis (1 l, vanilje maitseline)	6.44	4.26	3.38	190.5
Puurikana munad (M 10 tk; €/10tk)	1.53	1.05	1.24	122.8
Nisujahu (2 kg pakend)	0.68	0.77	0.49	137.2
Kaerahelbed (500 g maitsestatamata)	2.14	1.67	0.89	240.4
Seakaelakarbonaad (maitsestatamata, jahutatud tükina või lõikudena)	6.93	6.54	6.73	102.9
Maksapasteet	6.86	5.84	5.75	119.4
Terved marineeritud suured kurgid (kuni 1 kg ; €/kg neto ehk kurgi kaalus)	3.03	2.49	2.50	121.2
Maasikamoos	6.01	5.49	4.15	144.7
Rapsiõli (€/l)	1.89	2.06	1.46	129.9
Pelmeenid lihaga (300-500 g pakend)	4.50	4.46	2.87	156.7
Lehttaigen, pärmilehttaigen (ca 500 g)	3.48	2.38	2.56	136.2
Õunamahl (1 l pure, plast)	1.11	2.07	0.99	111.6
Gaseeritud joogivesi maitsestatamata (1,5l; v.a mineraalvesi; €/l)	0.59	0.45	0.36	164.2
Gaseerimata joogivesi maitsestatamata (1,5l; v.a mineraalvesi; €/l)	0.47	0.30	0.39	120.5

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

3. Mahetoidukaupade ja -jookide sortiment, hinnavõrdlus tavatoodetega

Tabel 3.1. Kodumaiste mahetoidukaupade sortiment Eesti kauplustes (toodete arv)

	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018	2019
Piimatooted	72	69	76	86	124	121	149	150
Lihatooted	28	30	68	107	109	121	129	132
Munad	5	10	13	8	9	9	11	12
Mesi, meetooted	19	42	43	70	44	45	51	56
Tera-, kaunvilja ja õlitooted	250	328	293	304	282	311	327	336
sh teravilja- ja jahutooted				206	199	213	196	204
pagari- ja kondiitritoored				83	65	68	100	98
kaunviljatooted				8	12	20	21	22
õlid				6	6	10	10	12
Kartul, köögivilja ja neist tooted	111	174	111	184	209	205	244	252
sh kartul				18	8	13	23	21
köögiviljad				132	167	164	202	210
köögiviljad töödeldult				34	34	28	19	21
Puuvili, marjad ja neist tooted	139	208	153	178	202	226	230	232
sh puuviljad, marjad				31	28	47	54	56
puuviljad, marjad töödeldult				147	174	179	176	176
Beebitoidud				9	12	13	24	32
Maitse-, ravimtaimed, teed, kohv	221	314	210	275	312	235	241	245
Maiustused	8	50	55	75	79	81	81	93
Valmistoidud, magustoidud				9	6	35	85	90
Alkohol				1	3	8	22	29
Muud (seened, lina- ja kanepi- tooted, puumahlad, -siirupid jt)		9	9	8	18	38	101	120
Kokku	853	1234	1031	1328	1409	1448	1695	1779

2012-2014.a kvartaalsed andmed, 2015-2019. a september + eelmiste kuude hooajalised kaubad.

* september, detsember

** märts, juuni

Allikad: EMOR (2012–2014), Eesti Konjunktuuriinstituut (2015–2019)

Tabel 3.2. Kodumaiste mahetoodete ja tavatoodete jaehinna erinevused Eesti kauplustes 2019. aasta septembris (tavatoote jaehind=100)

Mahetoode	Tavatoode	Mahetoote hind (tava- toode=100)
Piimatooted		
Mahepiim 4% (1-liitrine pakend)	Tavapiim 3,5% (1-liitrine pakend)	159
Mahepiim 4% (1-liitrine pakend)	Tavatäispiim 3,8-4,2% (1-liitrine pakend)	126
Maitsestatamata mahejogurt	Maitsestatamata tavajogurt (suurtootja)	89
Mahekohupiim vaniljega	Tavakohupiim vaniljega (suurtootja)	152
Mahejuust (poolköva)	Tavajuust (poolköva, suurtootja)	149
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)	Tavašokolaadijäätis (>400g pakend)	228

Mahetoode	Tavatoode	Mahetoote hind (tava-toode=100)
Munad		
Mahemuna M (10 tk)	Tavamuna M (10 tk)	177
Mahemuna L (10 tk)	Tavamuna L (10 tk)	228
Lihatooted		
Mahelihaveise hakkliha jahutatud	Tavalihaveise hakkliha jahutatud	72
Mahelihaveise antrekoot jahutatud	Tava lihaveise antrekoot jahutatud	71
Mahelihaveise välisfilee jahutatud	Tava lihaveise välisfilee jahutatud	80
Mahelihaveise kuubikud jahutatud	Tavalihaveise kuubikud jahutatud	88
Mahetäissuitsuvorst	Tavatäissuitsuvorst	160
Teravilja- ja jahutooted		
Mahenisujahu (püül)	Tavanisujahu (kõrgem sort, suurtootja)	255
Maherukkijahu	Tavarukkijahu (suurtootja)	309
Maheodrajahu	Tavaodrajahu (suurtootja)	191
Mahekaerahelbed	Tavakaerahelbed (suurtootja)	228
Pagari- ja kondiitritooted		
Maheleib	Tavaleib	269
Maheleib	Tavaleib käsitöö	153
Kartul		
Mahekartul lahtine	Tavakartul lahtine	329
Mahekartul pakitud	Tavakartul pakitud	176
Köögivilid		
Maheporgand lahtine	Tavaporgand lahtine	273
Mahekaalikas	Tavakaalikas	322
Mahepeet	Tavapeet	770
Mahepeakapsas	Tavapeakapsas	581
Maheküüslauk	Tavaküüslauk	198
Puuviljad ja marjad		
Maheõun	Tavaõun	144
Maheastelpajumoos	Tavaastelpajumoos	138
Mahemaasikamoos	Tavamaasikamoos	236
Mahemustikamoos	Tavamustikamoos	221
Mahevaarika-mustsõstramoos	Tavavaarika-mustsõstramoos	247
Mahe õunamahl naturaalne (0,5-1-liitrine pakend)	Tavaõunamahl naturaalne (0,75-1-liitrine pakend)	136
Mesi		
Mahemesi lisandita (400-500g pakend)	Tavamesi lisandita (400-500g pakend)	160
Maitse- ja ravimtaimed, -teed		
Mahekibuvitsatee	Tavakibuvitsatee	86
Mahekummelitee	Tavakummelitee	129
Mahepiparmünditee	Tavapiparmünditee	133
Mahenõmm-liivatee	Tavanõmm-liivatee	154
Õlid		
Maherapsiõli	Tavarapsiõli (suurtootja)	345

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Tabel 3.3. Kodumaiste mahetoidukaupade ja tavatoodete keskmised jaehinnad Eesti kauplustes (€/kg)

	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018	2019
Piimatooted								
Mahepiim 4%, l	1.14	1.24	1.29	1.26	1.22	1.25	1.27	1.25
Tavapiim 3,5%, l	0.89	0.88	0.87	0.73	0.75	0.86	0.84	0.80
Tavatäispiim 3,8-4,6%, l				0.96	1.02	1.03	1.08	1.02
Maitsestatamata mahejogurt (400g pakend)	1.80	1.92	1.91	2.42	2.50	2.54	2.50	2.53
Maitsestatamata tavajogurt (400-500g pakend)			1.56	2.81	2.85	2.93	2.90	2.93
Mahekohupiim vaniljega	5.79	5.15	5.34	5.94	6.06	6.13	6.13	6.11
Tavakohupiim vaniljega				3.48	3.70	3.90	4.07	4.01
Mahejuust (poolkõva)				14.55	14.99	12.72	13.66	13.44
Tavajuust (poolkõva, suurtootja)				7.98	7.24	8.32	8.34	8.47
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)				14.87	14.75	15.41	15.74	15.88
Tavašokolaadijäätis (>400g pakend)					5.73	6.42	6.59	7.08
Munad								
Mahemunad M, 10 tk	3.42	3.07	2.92	3.24	3.15	3.07	3.32	3.21
Tavamunad M, 10 tk				1.43	1.36	1.37	1.86	1.78
Mahemunad L, 10tk				3.35	3.48	3.52	3.75	3.88
Tavamunad L, 10 tk				1.47	1.38	1.41	1.71	1.74
Lihatooted								
Mahelihaveise hakkliha jahutatud				8.03	8.60	8.28	8.44	8.50
Tavalihaveise hakkliha jahutatud				7.46	9.02	9.81	10.43	10.37
Maheveise hakkliha jahutatud	7.31	8.59	9.03	10.38	9.26	9.50	9.50	9.50
Tavaveise hakkliha jahutatud				5.36	6.01	6.52	5.79	5.98
Mahelihaveise antrekoot	12.18	13.73	15.68	12.59	12.45	13.89	14.26	14.13
Tavalihaveise antrekoot					12.44	13.52	14.45	19.60
Mahelihaveise välisfilee	14.14	15.73	16.39	15.32	19.90	21.57	20.75	18.79
Tavalihaveise välisfilee				11.49	18.66	23.59	25.27	26.16
Mahelihaveise kuubikud				13.31	15.05	16.91	16.82	15.88
Tavalihaveise kuubikud, strogonov, guljašš					9.99	15.03	16.86	18.69
Mahetalle tagatükk jahutatud				14.21	14.96	14.99	15.63	15.87
Mahetäissuitsuvorst					21.38	21.49	21.51	21.49
Tavatäissuitsuvorst					12.01	11.91	12.06	13.25

	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018	2019
Teravilja- ja jahutooted								
Mahenisujahu (püül)	1.84	1.84	1.77	2.13	2.02	2.05	2.15	2.13
Tavanisujahu (k.s, suurtootja)	0.89	0.88	0.87	0.62	0.60	0.66	0.72	0.75
Maherukkijahu	1.59	1.62	1.74	2.09	2.12	2.04	1.85	2.25
Tavarukkijahu (suurtootja)				0.75	0.66	0.68	0.69	0.75
Maheodrajahu	1.81	2.02	2.07	2.12	2.08	2.02	2.11	1.82
Tavaodrajahu (suurtootja)				0.97	0.92	1.03	1.23	1.04
Mahekaerahelbed				3.05	3.06	3.02	3.19	3.27
Tavakaerahelbed				1.79	1.48	1.47	1.47	1.48
Pagari- ja kondiitritooted								
Maheleib	3.31	3.34	3.53	3.08	5.50	5.43	5.59	5.72
Tavaleib	1.72	1.80	1.83	1.43	1.76	1.75	1.81	1.93
Tavaleib käsitöö				2.42	2.75	3.10	3.10	3.42
Kartul								
Mahekartul, lahtine	0.75	0.83	0.78	0.79	1.06	1.16	1.07	1.38
Tavakartul, lahtine	0.31	0.38	0.37	0.24	0.36	0.45	0.50	0.54
Mahekartul, pakitud				1.03	1.36	1.56	1.62	1.54
Tavakartul, pakitud	0.55	0.78	0.88	0.76	0.79	0.85	0.86	0.99
Köögivilj								
Maheporgand, lahtine	1.44	1.42	1.82	2.53	1.51	1.51	1.89	2.49
Tavaporgand, lahtine	0.43	0.43	0.49	0.28	0.32	0.37	0.53	0.62
Maheporgand, pakitud				3.59	2.89	2.08	2.85	3.74
Tavaporgand, pakitud	0.75	0.92	0.77	1.07	1.03	1.11	1.42	1.43
Mahekaalikas	1.57	1.62	1.35	3.80	1.88	1.78	2.47	3.17
Tavakaalikas				0.53	0.64	0.77	0.78	0.89
Mahepeet	1.37	1.52	1.67	2.00	1.89	1.55	2.14	3.23
Tavapeet				0.41	0.38	0.46	0.53	0.71
Mahepeakapsas	0.99	1.22	1.69	2.54	1.98	1.60	1.97	3.09
Tavapeakapsas				0.24	0.36	0.38	0.40	0.71
Maheküüslauk	9.84	9.87		11.15	16.85	13.97	19.63	15.35
Tavaküüslauk				7.22	9.59	9.07	7.67	8.2
Puuviljad ja marjad								
Maheõun	2.30	2.14	2.65	3.14	2.81	2.84	3.29	3.51
Tavaõun	1.69	1.64	1.88	2.25	1.71	1.92	2.26	2.16
Maheastelpajumoos	10.91	14.67	14.70	12.66	14.10	14.47	15.58	15.99
Tavaastelpajumoos					13.04	11.76	13.19	11.85
Mahemaasikamoos	13.09	13.34	13.80	14.74	14.41	15.27	15.84	15.98

	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018	2019
Tavamaasikamoos				5.98	6.35	6.13	6.64	7.10
Mahevaarikamoos	11.67				14.69	14.69	13.58	15.43
Tavavaarikamoos				5.81	6.20	6.51	6.82	6.95
Mahemustikamoos	12.94	13.19	13.90	14.93	16.07	15.60	16.28	15.92
Tavamustikamoos				6.64	6.64	7.08	7.51	7.47
Maheõunapüree	5.83	6.27	9.20	7.50	15.46	15.80	16.28	15.84
Tavaõunamoos				2.97	3.03	4.00	4.04	3.08
Mahe õunamahl naturaalne (0,5-1-liitrine)				3.71	4.64	4.50	4.68	4.82
Tavaõunamahl naturaalne (0,75-1-liitrine)					3.39	3.22	3.54	3.38
Mesi								
Mahemesi (0,4-0,5 kg pakend)	12.11	12.68	12.65	16.95	15.96	16.63	20.41	18.68
Tavamesi (0,4-0,5 kg pakend)				9.90	10.39	11.03	12.03	11.33
Maitse- ja ravimtaimed (10 g hind)								
Mahekibuvitsatee, -marjad	0.32	0.35	0.30	0.33	0.39	0.46	0.46	0.49
Tavakibuvitsatee, -marjad				0.48	0.45	0.48	0.48	0.50
Mahekummelitee	1.00	1.01	1.15	1.13	0.89	1.14	1.14	1.16
Tavakummelitee				0.76	0.94	0.88	0.90	0.99
Mahenõmm-liivatee	1.02	0.99	1.10	1.05	1.04	1.16	1.04	1.19
Tavanõmm-liivatee					1.40	1.30	1.15	0.95
Mahepiparmünditee	0.96	0.97	1.01	1.03	0.89	1.15	1.20	1.25
Tavapiparmünditee				1.13	1.07	1.10	1.03	1.04
Õlid								
Maherapsiõli				6.78	8.34	6.13	5.76	5.99
Tavarapsiõli (suurtootja)					1.82	1.86	1.77	1.74

Kvartaalsed andmed, v.a 2015. aastal, kui teostati hinnavaatlus ainult septembris.

2012-2014. aastatel võisid hinnavõrdluses olla teised indikaatoritooted ja pakendi suurus kui ülejäänud aastatel.

* september, detsember

** märts, juuni

Allikad: EMOR (2012-2014), Eesti Konjunkturiinstituut (2015–2019).